

LEON JAN ŁUKA

DZIAŁALNOŚĆ MUZEUM ARCHEOLOGICZNEGO W GDAŃSKU W 1980 ROKU

W roku 1980 Muzeum Archeologiczne w Gdańsku prowadziło następujące formy działalności: 1. działalność oświatowo-dydaktyczną, 2. prace wewnątrzmuzealne, 3. prace badawczo-naukowe, 4. kontakty z innymi instytucjami i środkami masowego przekazu; podnoszenie kwalifikacji, 5. działalność organizacyjno-administracyjną.

W niniejszym opracowaniu pomijamy omówienie działalności Muzeum Archeologicznego w Gdańsku w zakresie ochrony zabytków archeologicznych na terenie województwa gdańskiego, przedstawionej przez mgr Janusza Podgórskiego w osobnym sprawozdaniu.

1. Działalność oświatowo-dydaktyczna

Dział Dydaktyczno-Oświatowy Muzeum Archeologicznego w Gdańsku liczy dwóch pracowników, nie prowadził on w 1980 r. akcji wystawienniczej na terenie Muzeum z powodu kontynuowania kapitalnego remontu. Natomiast w okresie sprawozdawczym Muzeum zorganizowało kilka wystaw czasowych czynnych na terenie województwa gdańskiego.

Z początkiem roku przygotowano wystawę pt. „Pradzieje Pojezierza Kaszubskiego”, którą wspólnie z Wojewódzkim Ośrodkiem Kultury w Gdańsku eksponowano kolejno w domach kultury w Luzinie, Wejherowie, Redzie, Szemudzie i w mieście Hel. Ekspozycja ta była czynna przez 240 dni i odwiedziło ją około 5000 osób. Staraniem Wojewódzkiego Ośrodka Kultury w Gdańsku i Muzeum ukazał się drukiem przewodnik po tej wystawie w opracowaniu doc. dr. hab. Leona Jana Łuki. Wystawa ta ukazuje dzieje Pojezierza Kaszubskiego w starożytności i we wczesnym średniowieczu na przykładzie ważniejszych odkryć. W kilku gablotach wystawiono szereg oryginalnych eksponatów i ich kopie, a na ekranach przedstawiono fotografie ważniejszych przebadanych obiektów typu osadniczego i sepulkralnego. Tekst wstępny daje wprowadzenie do wystawy. W 1981 r. ekspozycja ta udostępniona została dalszym domom kultury naszego województwa.

Kolejną wystawą czasową przygotowaną przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku wspólnie z PP Pracownię Konserwacji Zabytków Oddział w Gdańsku, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i Muzeum Narodowym w Gdańsku była otwarta w lutym 1980 r. wystawa pt. „Historia na placu budowy”, ilustrująca wyniki badań ratowniczych osiągnięte na terenie budowy elektrowni szczytowo-przepompowej w Żarnowcu, realizowanej przez Zespół Energetyczny „Żarnowiec”. Ekspozycję tę otwarto w siedzibie SARP przy Targu Węglowym w Gdańsku. Była ona czynna przez 28 dni. Na ekspozycję składały się oryginalne zabytki archeologiczne pozyskane w trakcie

badan ratowniczych w rejonie Jeziora Żarnowieckiego w latach 1973—1979, zabytki pozyskane w Pruszczu Gdańskim na stanowisku 5 badanym ratowniczo przez Muzeum Archeologiczne w Gdańsku w 1979 r., fotografie, mapy i plany, oryginalny grób skrzynkowy kultury wschodniopomorskiej oraz makieta elektrowni atomowej w rejonie Jeziora Żarnowieckiego. Ponadto na wystawie pokazano współpracę Zespołu Energetycznego „Żarnowiec” z Instytutem Historii Uniwersytetu Gdańskiego w zakresie przygotowywania skansenu etnograficznego we wsi Nadole.

Ekspozycja ta ukazała, że prace ratownicze prowadzone na placach budów zdają egzamin, gdy kierownictwo prac budowlanych wykazuje dużo zrozumienia dla wartości i konieczności ratowania od zagłady pomników najstarszej przeszłości naszych ziem. Przykładem takiego docenienia potrzeb archeologicznej służby konserwatorskiej jest dyrektor budowy elektrowni szczytowo-przepompowej w Żarnowcu — mgr inż. Bolesław Sokołowski, od 1973 r. pomagający archeologicznej służbie konserwatorskiej na terenie budowy w Żarnowcu.

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku wspólnie z Muzeum Narodowym w Szczecinie przygotowało w okresie sprawozdawczym dla Polonii w USA wystawę pt. „Osadnictwo słowiańskie na południowym brzegu Bałtyku” wysłaną przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych w Warszawie do Chicago. Ekspozycja ta składa się z 50 dużych fotogramów ilustrujących wyniki badań archeologicznych osiągnięte w okresie po drugiej wojnie światowej na terenie Szczecina, Wolina, Kołobrzegu, Gdańska, Sopotu i na kilku innych stanowiskach.

Komitet osiedlowy w Sobieszewie pod Gdańskiem otrzymał zestawienie fotogramów pt. „Pradzieje Żuław” a Zbiorcza Szkoła Podstawowa w Przywidzu, gm. loco, otrzymała wybór fotogramów ekspozycji pt. „Pradzieje Pojezierza Kaszubskiego”. Przygotowanie wystawy dydaktycznej ilustrującej w dużym skrócie pradzieje Pomorza Wschodniego dla Zbiorczej Szkoły Podstawowej w Przywidzu zaplanowano na 1981 rok (pierwsze półrocze).

Dla Marynarki Wojennej w Gdyni Dział Dydaktyczno-Oświatowy Muzeum Archeologicznego w Gdańsku przygotował wystawę pt. „Oksywie w starożytności i we wczesnym średniowieczu”, która w roku sprawozdawczym była czynna przez 69 dni.

Mgr Olgierd Felczak w czasie prowadzonych przez siebie badań w Rewie nakręcił krótkometrażowy film o tematyce archeologicznej. Czas trwania filmu wynosi około 6 minut. Jego tematem jest ukazanie poszczególnych etapów prac wykopaliskowych na stanowisku neolitycznym w Rewie. Film ten został nakręcony przez mgr. O. Felczaka na własnym sprzęcie i prywatnych taśmach filmowych. W dobie, gdy muzea archeologiczne nie mogą doczekać się filmów o tematyce archeologicznej, inicjatywa mgr. O. Felczaka zasługuje na najwyższe uznanie.

W końcu 1980 r. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku (również Dział Dydaktyczno-Oświatowy) czyniły przygotowania do przyjęcia wystawy objazdowej pt. „Bałtowie — północni sąsiedzi Słowian”, opracowanej przez Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie i Muzeum Okręgowe w Białymstoku. Wystawę tę otwarto w naszej placówce dnia 23 stycznia 1981 r.

W Domu Kultury w Luzinie, gm. loco, otwarto ponownie czynną w latach poprzednich wystawę pt. „Najciekawsze odkrycia archeologiczne w gminie Luzino”, na którą składają się zabytki oryginalne oraz fotografie i mapki.

W okresie sprawozdawczym pracownicy Działu Dydaktyczno-Oświatowego Muzeum Archeologicznego w Gdańsku oraz inni pracownicy naukowcy Mu-

zeum wygłosili kilkanaście odczytów w terenie oraz odbyli kolokwia polowe na miejscu prowadzonych przez siebie badań wykopaliskowych.

Dział porządkował też zbiór przeźroczy, wpisując dalszych 510 przeźroczy.

2. Prace wewnątrzmuzealne

Realizację prac wewnątrzmuzealnych, a także badań terenowych utrudniały w 1980 r. w znacznym stopniu trwający remont kapitalny Muzeum, wypadki sierpniowe oraz zawieszenie w II półroczu w czynnościach Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku. Trzeba podkreślić w tym miejscu, że niemal wszyscy pracownicy Muzeum, nie bacząc na te utrudnienia, niezwykle ofiarnie wywiązywali się z nałożonych zadań. Pod koniec 1980 r. szereg pracowni uzyskało lepsze warunki pracy. Pracownia graficzna, fotograficzna oraz archiwum przeniosły się do nowych pomieszczeń. Poprawiły się też warunki pracy pracowni działu okresów: późnolateńskiego i rzymskiego oraz księgowości. Przeprowadzenie kapitalnego remontu przyczyniło się do wygospodarowania pomieszczenia socjalnego, skarbcza, pracowni głównego inwentaryzatora zbiorów, pracowni st. referenta ds. obronnych, gabinetu numizmatycznego oraz archiwum akt muzealnych i ksero. Poważnie też zyskały na przestrzeni magazyny naukowe zbiorów: epoki kamienia oraz I i II okresu epoki brązu, kultury łużyckiej, a zwłaszcza kultury wschodniopomorskiej oraz wczesnego i późnego średniowiecza. Dwa ostatnie magazyny liczą po 125 m² powierzchni. Wszystkie magazyny otrzymały nowe regały metalowe.

Zbiory naukowe, inwentarze i katalogi

Zbiory naukowe Muzeum Archeologicznego w Gdańsku powiększyły się w ciągu 1980 r. o 508 nowych zabytków, w tym 497 zabytków z pozyskania własnego, 9 zabytków bursztynowych z zakupu za kwotę 2850 zł i 2 dary. Stosunkowo najwięcej zabytków dotyczyło epoki kamienia, kultury łużyckiej, wschodniopomorskiej i pruskiej oraz wczesnego i późnego średniowiecza. Na marginesie darów należy zauważyć, że ostatnio znacznie zmalał ich napływ. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest postępujący w społeczeństwie komercjalizm. Stosunek taki musi budzić zrozumiałe zaniepokojenie Muzeum Archeologicznego w Gdańsku.

W roku sprawozdawczym przeniesiono do nowych pomieszczeń magazynowych zbiory epoki kamienia oraz I i II okresu epoki brązu, układając je według lat wpływu, zbiory kultury łużyckiej III—V okresu epoki brązu ułożone w porządku alfabetycznym. Oba te magazyny posiadają komplet kart magazynowych. Przeniesiono też materiały kultury wschodniopomorskiej, układając je według lat badań. Dotychczas ułożono materiały z lat 1953—1969 i opracowano 210 dalszych kart magazynowych. W 1980 r. rozpoczęto też przenoszenie zbiorów wczesnego i późnego średniowiecza do nowego magazynu.

Ze skarbcza wydzielono numizmaty, tworząc nowy gabinet numizmatyczny; złożony z około 1100 monet, w tym 51 monet rzymskich stanowiących depozyt Muzeum Narodowego w Warszawie. Dla monet zakłada się aktualnie nowe koperty, wypisuje metryczki oraz prowadzi się wstępne prace przygotowujące opracowanie katalogu naukowego monet i oszacowanie ich wartości. Bezinteresowną pomoc w wycenie monet zadeklarowali numizmatycy gdańscy zrzeszeni w Oddziale Gdańskim Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Nu-

mizmatycznego. Obowiązki opiekuna gabinetu monet powierzono mgr Ewie Kazimierczak.

W ciągu 1980 r. przekazano do Muzeum w Łęborku monety srebrne z okresu wojny trzynastoletniej w liczbie 443 szelągów po ich uprzednim opracowaniu naukowym przez mgr Martę Męclewską i doc. Edwina Rozenkranza.

Zabytki przechowywane w skarbcu, obejmujące zbiory od neolitu do późnego średniowiecza, w większości czekające na wyeksponowanie na wystawach stałych Muzeum Archeologicznego w Gdańsku — zostały zinwentaryzowane.

Inwentarze

Zgodnie z wewnętrznymi ustaleniami poszczególne działy naukowe Muzeum Archeologicznego w Gdańsku prowadzą własne księgi inwentarzowe dla działów: epoki kamienia i I i II okresu epoki brązu, dla kultury łużyckiej, kultury wschodniopomorskiej, okresu późnolateńskiego, okresu wpływów rzymskich i wędrowek ludów oraz dla wczesnego i późnego średniowiecza. Muzeum prowadzi na bieżąco księgę wpływu muzealiów i księgę ruchu muzealiów, a w czasie trwania wykopalisk — księgę polowe.

Katalogi

W roku sprawozdawczym opracowano 1397 kart katalogowych. Mimo tak dużego wysiłku nadal są duże zaległości w opracowaniu kart katalogowych, zwłaszcza dla stanowisk, z których uzyskano większą liczbę zabytków. Stan ten utrudnia w znacznym stopniu prace porządkowe przy katalogu naukowym.

Archiwum

W związku z przeniesieniem archiwum Muzeum Archeologicznego w Gdańsku do nowych pomieszczeń przełożono do nowych szaf około 2000 nowych teczek archiwalnych, wypisując na nich nazwę miejscowości, gminy oraz numer archiwalny. Teczki te ułożono w porządku alfabetycznym, zachowując podział ich wg województw. Założono nowy rejestr teczek województwa gdańskiego (1482 teczek) oraz innych województw (187 teczek), rejestr korzystających na miejscu z archiwum oraz rejestr wypożyczających archiwalia do miejsc w obrębie Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Wpisano do księgi wpływów muzealiów 377 kart stanowisk i kart ewidencji stanowisk. Wyprowadzono katalog chronologiczny zbiorów do końca 1978 r. Uporządkowano plany geodezyjne stanowisk.

Biblioteka

Biblioteka Muzeum Archeologicznego w Gdańsku pozyskała w okresie sprawozdawczym ogółem 672 tomy, w tym 483 woluminy wydawnictw zwartych i 189 tomów czasopism. Z wymiany z zagranicą wpłynęło w 1980 r. 125 tomów wartości 22 969 zł dewizowych. Stan biblioteki na 31 XII 1980 r. wynosił 13 639 tomów. Wszystkie nowe nabytki biblioteki zostały wpisane do inwentarzy, otrzymały karty (fiszki) katalogowe. Ponadto opracowano 333 fiszki dla katalogu rzeczowego. Na konserwację książek wydano 7294 zł. W ciągu roku udostępniono czytelnikom indywidualnym 501 tomów wydawnictw zwartych i czasopism, a w czytelni zanotowano 79 osób korzystających, którym udostępniono 331 tomów druków zwartych i czasopism. Biblioteka organizowała w czytelni okresowe wystawy nowych nabytków.

Pracownie: konserwatorska, graficzna i fotograficzna

Pracownie te kontynuowały prace często ściśle związane z działalnością innych działów. Wykonywano fotografie, mapy, rysunki na potrzeby archiwalne, publikacyjne, wystawowe. W pracowni konserwatorskiej wyklejono 14 naczyń całych, 7 mis i pokryw, 8 mniejszych i kilkadziesiąt większych fragmentów naczyń przede wszystkim materiałów pochodzących z Pruszcza Gdańskiego, stan. 5, Owidza i Rewy. Przeprowadzono konserwację zabytków szklanych z Gdańska-Oruni i Mechlinek. Dla wystawy stałej wykonano model kurhanu siemirowickiego w skali 1:10. Wykonano kopię popielnicy z Grabowa (2 egz.) i urny domkowej z Sychowa, oraz sklejono naczynie szklane z Gniewu. Pracownicy wszystkich wymienionych tu pracowni brali udział w pracach ratowniczych doraźnych i ratowniczo-rozwiniętych, między innymi w Sulęczynie, Starogardzie Gdańskim, Czarnówku, Tolkmicku i Gniewie.

Pracownia konserwatorska pozyskała w 1980 r. nowy stół laboratoryjny, kasę pancerną oraz zakupiła szereg chemikaliów niezbędnych w pracy. Pracownia graficzna dokonała zakupu sprzętu kreślarskiego (pędzli, tuszu, rapiografów), a pracownia fotograficzna nabyła kopiaarkę. Pracownia konserwatorska już od dwóch lat oczekuje na kraty okienne od PP Pracowni Konserwacji Zabytków — Oddział Gdański.

3. Prace naukowo-badawcze

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku nadal rozwijało prace naukowo-badawcze — kontynuowało już wcześniej podjęte badania stanowisk lub rozpoczęło prace na dotychczas nie badanych obiektach. Równolegle do prac terenowych rozwijały się prace kameralne.

Jeśli chodzi o epokę kamienia, to mgr Danuta Król i mgr Olgierd Felczak kontynuowali badania na stanowiskach kultury rzucewskiej w Osłoninie, gm. Puck, stan. 2, i w Rewie, gm. Kosakowo, stan. 1. Pomijając niewątpliwie cenne z punktu widzenia naukowego wyniki pozyskane na tych obiektach, które w przyszłości umożliwią nakreślenie nowego, pełniejszego obrazu kultury rzucewskiej, należy podkreślić, że prace te dostarczyły znacznej ilości materiałów ceramicznych zdobionych ornamentem sznurowym, stempelkowym i grzebykowym, bogatego asortymentu narzędzi krzemiennych w rodzaju grocików liściowatych, lancetowatych i trzoneczkowatych oraz ozdób bursztynowych w rodzaju guziczków z otworami w kształcie litery „V”, które wzbogacają ekspozycję stałą naszej placówki. Ponadto należy zauważyć, że odkrycie w pobliżu Osłonina oraz na Kępie Ostrowskiej nowych stanowisk datowanych na młodszą epokę kamienia (stanowiska takie odkryto też w innych częściach województwa gdańskiego) pozwoli na przedstawienie kształtowania się osadnictwa neolitycznego w nowym świetle.

Zakończenie w 1980 r. przez mgr Aleksandrę Szymańską dziesięcioletnich badań na stanowiskach grupy kaszubskiej kultury łużyckiej w Siemirowicach, gm. Cewice, pozwoliło na przystąpienie do podsumowania badań prowadzonych na cmentarzysku kurhanowym (część I ukazała się w tomie 7 „Pomorania Antiqua”, praca nad częścią II w stadium przygotowania), a badania powierzchniowe prowadzone w rejonie Siemirowic (częściowo realizowane w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski) dostarczyły materiałów przydatnych do wstępnych uwag nad kształtowaniem się osadnictwa na przełomie epok brązu i żelaza na Wysoczyźnie Siemirowickiej.

Duże zainteresowanie badaczy wzbudza stanowisko 1 położone w Chwarz-

nie, gm. Stara Kiszewa, badane od 1978 r. przez mgr Gabriłę Jeziorską. Z dotychczasowych prac wynika, że mamy tu do czynienia aż z trzema kulturami: łużycką, wschodniopomorską i wielbarską, których ślady uchwycono na niewielkim dotychczas zbadanym obszarze. Na kulminacji wzgórza odkryto fragmenty kęgów kamiennych i ceramikę, datującą obiekt na II w.n.e. Natomiast na stoku wzniesienia zalegały groby z przełomu epoki brązu i żelaza. Dodajmy, że w XIX w. prawdopodobnie to samo stanowisko położone w rozwidleniu dróg prowadzących do Starej Kiszewy i do Zamku Kiszewskiego badał Godfryd Ossowski, znajdując na nim 6 grobów datowanych na wczesny i środkowy okres lateński, zawierających między innymi popielnicę twarżową. Z kolei w Starej Kiszewie odkryto popielnicę twarżową oraz prawdopodobnie grób kloszowy. Groby skrzynkowe kultury wschodniopomorskiej znamy też z Zamku Kiszewskiego. Jeśli do tego dodamy odkryte przez mgr Gabriłę Jeziorską groby kultury łużyckiej (grupy kaszubskiej), to otrzymamy dość rzadki przykład użytkowania tego samego stanowiska w różnych okresach. Badania w Chwarznie będą kontynuowane w latach następnych. Badania te należy połączyć z powierzchniowym rozeznaniem nasilenia osadnictwa nad Wierzycą w tym rejonie.

Z kolei badania mgr Doroty Rudnickiej przeprowadzone w Czarnówku, gm. Nowa Wieś Lęborska, stanowiące kontynuację prac z lat 1973—1974, pozwalają prześledzić rytuał pogrzebowy stosowany na przełomie er w kulturze oksywijskiej i kulturze wielbarskiej, co w powiązaniu z innymi badanymi na tym obszarze stanowiskami datowanymi na ten sam czas pozwoli w przyszłości naświetlić się osadnictwa nad środkową Łebą w okresach późnolateńskim i rzymskim, rozwój gospodarki i poziom kultury duchowej.

Badania mgr. Mirosława Pietrzaka prowadzone już dziewiąty sezon w Nowince, gm. Tolkmicko, na cmentarzysku przedstawicieli kultury pruskiej, należących do zachodniego odłamu Bałtów, dostarczyły w 1980 r. dalszych materiałów przydatnych do lepszego poznania tej kultury u progu wczesnego średniowiecza.

Muzeum Archeologiczne prowadzące od szeregu lat badania na stanowiskach wczesnego i późnego średniowiecza pozyskało znaczną ilość materiałów i obserwacji przydatnych do rozwiązania szeregu zagadnień, związanych między innymi z kształtowaniem się sieci osadniczej na lewym brzegu dolnej Wisły, poziomem gospodarki, rozwojem rzemiosł, a także obrazem kultury duchowej mieszkańców Pomorza Wschodniego. Badania mgr. Mieczysława Haftki przeprowadzone na pierścieniowatym grodzisku nizinym w Wacmierku, gm. Tczew, pozwoliły stwierdzić istnienie osadnictwa otwartego IX—X w., na terenie którego założony został w XII w. gród, pełniący zdanem mgr. M. Haftki rolę gródka strażniczego położonego u zbiegu dróg prowadzących z Gdańska, Tczewa i Starogardu Gdańskiego przez Gorzędziej w kierunku Prus.

Wyraźnego przyspieszenia — dzięki dotacjom inwestycyjnym oraz dotacjom z Urzędu Miasta i Gminy w Gniewie — nabrały badania kierowane przez mgr Elżbietę Choińską-Bochdan w Gniewie na stanowiskach 3, 4 i 5. Na pierwszym z nich, badanym wspólnie z Centralnym Muzeum Morskim w Gdańsku (mgr Jan Kucharski) udało się odkryć fragment umocnienia portu rzeczno-ego z XVIII w., na stanowiskach 4 na lewym brzegu rzeki Wierzycy stwierdzono istnienie osady wielokulturowej, a na stanowisku 5 badano ślady grodziska z dwiema fazami osadniczymi z IX—X i XI w.

Zgromadzone przez mgr Elżbietę Choińską-Bochdan obserwacje i materiały pochodzące z badań prowadzonych w Gniewie i okolicy od 1975 r. oraz wyniki wcześniejszych badań datujących się jeszcze na II połowę XIX w.

i początek XX w. skłoniły autorkę do podjęcia tematu o kształtowaniu się sieci osadniczej w rejonie Gniewu w czasach starożytnych i we wczesnym średniowieczu.

Mgr Anna Wapińska w 1981 r. kontynuowała opracowanie wyników własnych badań prowadzonych na grodzisku wczesnośredniowiecznym w Owidzu pod Starogardem Gdańskim.

Prace naukowe pracowników Muzeum Archeologicznego w Gdańsku wydrukowane lub oddane do druku w 1980 r.:

1. Mgr Elżbieta Choińska-Bochdan: *Z badań nad przemianami sieci osadniczej na zapleczu Gniewa od połowy VI w. p.n.e. do połowy XII w. n.e.* — praca oddana do druku w „Pomorania Antiqua”, t. 12.
2. Kazimierz Dampz: *Doświadczenia Muzeum Archeologicznego w Gdańsku w zakresie wykonywania lakprofilów* — praca oddana do druku w „Pomorania Antiqua”, t. 12.
3. Mgr Olgierd Felczak: *Cmentarzysko kultury wschodniopomorskiej w Sychowie, gm. Luzino, i kwestia popielnic twarzowych z wyobrażeniem rąk* — praca oddana do druku w „Pomorania Antiqua”, t. 12.
4. Mgr Mieczysław Haftka: *Z badań nad środowiskiem naturalnym wczesnośredniowiecznego osadnictwa międzyrzecza Wisły i Dzierzgoni* — praca oddana do druku w „Pomorania Antiqua”, t. 12.
5. Doc. dr hab. Leon Jan Łuka: *Metalurgia brązu w kulturze wschodniopomorskiej* — praca oddana do druku do książki zbiorowej pt. *Metalurgia miedzi i brązu w II połowie I tysiąclecia p.n.e.*, przygotowywana do druku przez Instytut Historii Kultury Materialnej PAN w Warszawie.
6. Doc. dr hab. Leon Jan Łuka: *Współpraca Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN z muzealnictwem archeologicznym*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, R. 27, 1979 (druk: 1980), nr 4, s. 521—523.
7. Doc. dr hab. Leon Jan Łuka: *Pradzieje Pojezierza Kaszubskiego*, Gdańsk 1980. Składanka — komentarz do wystawy. Wojewódzki Ośrodek Kultury w Gdańsku i Muzeum Archeologiczne w Gdańsku.
8. Doc. dr hab. Leon Jan Łuka: *Cwierćwiecze działalności Muzeum Archeologicznego w Gdańsku (1953—1978)*, „Biuletyn Informacyjny Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków”, 1979 (druk: 1980), nr 113, s. 78—80.

Wydawnictwa

W 1980 r. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku oddało do druku tom 10 czasopisma „Pomorania Antiqua”, zawierający 6 rozpraw i 3 sprawozdania z działalności Muzeum Archeologicznego w latach 1976—1977. Tom ten ukazał się drukiem pod koniec 1981 r. w Wydawnictwie „Ossolineum”, a w nim:

1. Mgr Aleksandra Szymańska: *Wstępne uwagi nad osadnictwem na Wysoczyźnie Siemirowickiej na przełomie epoki brązu i żelaza w związku z badaniami w Siemirowicach.*
2. Jerzy Kolendo: *Wyprawa po bursztyn bałtycki za Nerona.*
3. Kazimierz Godłowski: *Okres wędrówek ludów na Pomorzu.*
4. Władysław Łosiński: *Aktualne problemy badań archeologicznych nad wczesnym średniowieczem na Pomorzu.*
5. Lech Leciejewicz: *Słowianie zachodni i Normanowie w swych wzajemnych stosunkach kulturowych we wczesnym średniowieczu.*
6. Barbara Lepówna: *Wierzenia mieszkańców Gdańska X—XIII w.*
7. Leon Jan Łuka: *Sprawozdanie z działalności Muzeum Archeologicznego w Gdańsku w 1976 roku.*

8. Leon Jan Łuka: *Sprawozdanie z działalności Muzeum Archeologicznego w Gdańsku w 1977 roku.*
9. Janusz Podgórski: *Sprawozdanie z działalności Muzeum Archeologicznego w Gdańsku w zakresie ochrony zabytków archeologicznych w województwie gdańskim w latach 1976—1977.*

Inne prace

W listopadzie 1980 r. przewodniczący Rady Naukowej ds. Archeologii przy Ministrze Kultury i Sztuki, prof. dr Witold Hensel, zwrócił się do członka ww. Rady, doc. dr hab. Leona Jana Łuki, z propozycją opracowania raportu o stanie archeologii na terenie województwa gdańskiego, elbląskiego, olsztyńskiego i słupskiego. W ciągu grudnia zebrano materiały od placówek archeologicznych działających na terenie objętym raportem, które posłużyły do opracowania szczegółowego raportu z wnioskami odnośnie do najistotniejszych potrzeb naszego regionu. Z uwagi na pilną konieczność poprawy stanu archeologii na terenie wspomnianych województw wymieniamy kilka z zawartych w raporcie wniosków. I tak, odnośnie do potrzeb badawczych postuluje się zintegrowanie wysiłków badawczych celem maksymalnego wykorzystania skromnych środków finansowych przeznaczonych na prace badawczo-naukowe. Pilna staje się potrzeba nasilenia prac nad Archeologicznym Zdjęciem Polski, jeśli zadanie to ma być ukończzone w 2000 r. Postuluje się powołania do życia ogólnopolskiego organu PP Pracowni Konserwacji Zabytków, w którym byłyby publikowane wyniki badań prowadzonych przez Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskie PP PKZ, na razie dostępne prawie wyłącznie w *Informatorze Archeologicznym*, co dla celów studyjnych jest źródłem niewystarczającym. Również istniejące już na rozpatrywanym w raporcie obszarze czasopisma i serie powinny ukazywać się przynajmniej raz na dwa lata, tym bardziej że ich objętość została w ostatnim czasie uszczuplona. W grupie wniosków dotyczących ochrony zabytków archeologicznych postuluje się zwiększenie kredytów centralnych Ministerstwa Kultury i Sztuki przeznaczonych na prowadzenie badań ratowniczych, ratowniczo-rozwinętych, weryfikacyjnych, dalej — na konserwację zabytków nieruchomych i ruchomych, na wydawnictwa poświęcone ochronie zabytków archeologicznych i in. Należy też pilnie uregulować prawnie sprawę obsady wojewódzkich konserwatorów zabytków archeologicznych w woj. elbląskim, olsztyńskim i słupskim. Również sprawa magazynowania zbiorów archeologicznych w Muzeum w Łęborku i Okręgowym Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie wymaga niezwłocznej poprawy. To samo odnosi się do możliwości ekspozycyjnych tematów archeologicznych. Wspomniana placówka w Olsztynie (chodzi o Dział Archeologiczny w tamtejszym muzeum okręgowym) od 10 lat nie ma możliwości ekspozycjonowania wystaw archeologicznych, a Muzeum w Elblągu z tą samą trudnością boryka się od dwóch lat.

4. Kontakty z innymi placówkami, środkami masowego przekazu, podnoszenie kwalifikacji pracowników etc.

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku — wzorem lat ubiegłych — utrzymywało w 1980 r. ścisłe kontakty z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku i Ośrodkiem Ochrony Dóbr Kultury w Gdańsku, muzeami archeologicznymi w Warszawie, Poznaniu, Centralnym Muzeum Morskim w Gdańsku, muzeami narodowymi w Gdańsku, Szczecinie, muzeami regionalnymi w Łęborku i Pucku, Gdańskim Stanowiskiem Archeologicznym Zakładu Ar-

cheologii Wielkopolski Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN w Gdańku i Gdańskim Towarzystwem Naukowym. Obustronne korzystne kontakty utrzymywano z Oddziałem Gdańskim Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego w zakresie upowszechniania uświadczenia społeczeństwa Ziemi Gdańskiej odnośnie do ochrony zabytków archeologicznych.

Już od 1953 r. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku utrzymuje bardzo ożywione kontakty z gdańską prasą, radiem i telewizją. Szczególnie pozytywny stosunek do potrzeb naszej placówki, jej rozwoju oraz upowszechniania osiągnięć badawczych wykazuje prasa codzienna: „Głos Wybrzeża”, „Dziennik Bałtycki” i „Wieczór Wybrzeża”, zamieszczając na swych łamach wiele informacji o Muzeum Archeologicznym w Gdańsku. Współpracę tę kontynuowano również w 1980 r.

W 1980 r. kilku pracowników Muzeum kontynuowało prace doktorskie (mgr Elżbieta Choińska-Bochdan, mgr Mieczysław Haftka i mgr Mirosław Pietrzak), dyrektor Muzeum Archeologicznego w Gdańsku dr hab. Leon Jan Łuka otrzymał w 1980 r. stopień naukowy docenta, mgr Mirosław Pietrzak odbył podróż stypendialną do Związku Radzieckiego (od 28 X do 27 XI 1980), której celem było zapoznanie się i przestudiowanie materiałów archeologicznych kultury czerniachowskiej, zgromadzonych w zbiorach w Moskwie i Kijowie, a doc. dr hab. Leon Jan Łuka w okresie od 18 do 26 VI 1980 r. odbył podróż służbową do Berlina Zachodniego, gdzie na zaproszenie Berliner Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte wygłosił odczyt o kulturze wschodniopomorskiej na ziemiach Polski oraz studiował materiały archeologiczne zgromadzone w zbiorach Landesmuseum f. Ur- und Frühgeschichte, pochodzące z obszaru Pomorza.

Ponadto pracownicy naukowcy Muzeum uczestniczyli w konferencjach i sympozjach organizowanych przez inne instytucje, między innymi w Konferencji Nadmorskich Oddziałów Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego w Toruniu (27—29 III), Konferencji Konserwatorskiej we Wrocławiu (14—17 IV), Ogólnopolskim Walnym Zjeździe Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego w Jachrance (2—4 V) oraz w sympozjum poświęconym wojnom markomańskim w Warszawie (16 X).

5. Działalność organizacyjno-administracyjna

Budżet

Plan finansowy Muzeum w zakresie wydatków bieżących wynosił w roku sprawozdawczym 4600 tys. zł. Natomiast wykonanie wydatków na koniec roku 1980 — 4616 tys. zł. Muzeum otrzymało w ciągu roku dodatkowe limity w § 11, § 12 i § 16 na ogólną kwotę 93 tys. zł.

Znaczna część kredytów budżetowych została wydatkowana w ciągu roku na kontynuację prowadzonych robót budowlano-montażowych, realizację zamówień związanych z zakupem wyposażenia dla poszczególnych działów i pracowni oraz na sfinansowanie doraźnych prac, wykonywanych siłami obcymi i własnymi, a dotyczącymi między innymi transportu wewnętrznego, montażu zakupionego sprzętu, prac porządkowych związanych z pracami adaptacyjno-modernizacyjnymi w Muzeum.

Wśród wydatków na zakup mebli stanowiących wyposażenie wyremontowanych pomieszczeń figuruje kwota 404 tys. zł na zakup regałów metalowych przeznaczonych dla magazynów zbiorów naukowych oraz magazynu gospodarczego, a także zakupu sprzętu wykopaliskowego na kwotę 55 800 zł.

Etaty. Fundusz płac

Stan zatrudnienia na dzień 31 grudnia 1980 r. wynosił 33 pracowników i 7 etapów w niepełnym wymiarze godzin. W ciągu roku przyjęto do pracy archeologa mgr Ewę Kazimierczak oraz radcę prawnego. W związku z rozbudową Muzeum konieczne jest zwiększenie liczby etatów pracowników obsługi. Osobowy fundusz płac wynosił 1 999 400 zł.

Remonty kapitalne

W roku sprawozdawczym nakłady na kapitalne remonty wyniosły 3543 tys. zł, a ogólny koszt dotychczasowej odbudowy i remontów kapitalnych Muzeum Archeologicznego w Gdańsku wyniósł do dnia 31 grudnia 1980 r. — 16 067 637 zł.

Przebieg prac remontowych wykonywanych siłami PP Pracownie Konserwacji Zabytków — Oddział w Gdańsku w budynku głównym tzw. Domu Przyrodników i częściowo w Bramie Mariackiej — nie był zgodny z harmonogramem, co powodowało kilkakrotne przesuwanie terminów zakończenia prac. Na taki stan rzeczy wpływały braki materiałowe, brak siły roboczej w poszczególnych branżach wykonawczych oraz angażowanie się PP Pracownie Konserwacji Zabytków na innych obiektach.

W ciągu 1980 r. dokonano odbioru pomieszczeń w budynku głównym Muzeum, poza pomieszczeniami w piwnicy.

Muzeum czyniło starania o umieszczenie w planie Gdańskich Fabryk Mebli wykonania mebli i stelażu, co spowodowało niewykorzystanie limitu przerobowego uzyskanego w Ministerstwie Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego na kwotę 5,5 mln zł.

Nie przyniosły też oczekiwanych rozwiązań starania Muzeum podejmowane w Wydziale Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku z udziałem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku na temat ustalenia funkcji użytkowej pomieszczeń parterowych w nowo odbudowanych kamieniczkach przy ul. Dzianej 9—11.

W związku z koniecznością opracowania wystroju plastyczno-graficznego ekspozycji muzealnych Muzeum zawarło umowę z Pracowniami Sztuk Plastycznych w Gdańsku na prace projektowo-wykonawcze.

W ciągu roku wykonano produkcję urządzeń przeciwwłamaniowych przez Zakład Doświadczalno-Rehabilitacyjny w Konstancinie. Montaż sygnalizacji alarmowej zaplanowano na I półrocze 1981 r.

Nakłady inwestycyjne

W ramach posiadanych limitów i środków na zakupy inwestycyjne dokonano zakupów na kwotę 163 tys. zł (zakupiono przyczepę campingową, sprzęt fotograficzny i prostowniki do urządzeń przeciwwłamaniowych).